

Österåkersbladet

Information om och för Österåkersbygden Nr 02/2021

Från spåret under Österåkers eget Vasalopp, arr. Österåkersbygdens Friskola.

Foto: Anna Frössevi

Den 25 januari hade Sockenrådet årets första möte. Då gjorde vi en preliminär plan för verksamheten under 2021. Om detta går att genomföra beror förstas på hur pandemin utvecklar sig. Så här ser våra preliminära planer ut till och med september:

- Sockenstämma den 24 april.
- Valborgsmässaofirande.
- Sockendag med musikfest i kyrkan den 31 juli.
- Skördemarknad vid Lindberga Nostalgimuseum den 11 september.

Bygdefika

En av satsningarna som Vingåkers kommun vill göra för landsbygden är att uppmuntra till att det arrangeras ”bygdefika” i de olika kransorterna. Det kommer att finnas medel som kan användas för

t. ex samordning och annonsering under förutsättning att det genomförs 20 fikaträffar under ett år. Kanske kan det vara intressant för Österåkers föreningar, företag och även privatpersoner att arrangera bygdefika på olika platser i socknen. Det ger ju goda tillfällen att presentera föreningens eller företagets verksamhet eller att berätta om den egna byn. Givetvis kan arrangören ta betalt för det man serverar. Sockenrådet kommer att skriva till föreningarna och fråga om de vill vara med. Men vill ditt företag eller din by delta, hör av er till mig via e-post eller per telefon. Kontaktuppgifterna finns i redaktionsrutan på sista sidan.

Med varma hälsningar från ett kylslaget Österåker!

Egil Boräng

Historiska kvinnor i Österåker – Ljungsätters-Johanna

Hon föddes vid Grövsbols soldattorp, som låg strax intill Hildesberg. Föräldrarna hette korpral Olof Prick och Brita Larsdotter. Året var 1832. Som många andra flickor är hon piga på många ställen i Österåker, till och med i Vingåkers socken, men 1868 gifter hon sig med torparen och änklungen Gustaf Olsson vid Ljungsätter, och flyttar dit. Torpet låg vid Tallsätter ungefär mitt mot vägen till Torp. Något torp var det inte, snarare en backstuga, skriver Thor Zetterberg, om Johanna i en årsskrift.

Foto från ca 1910 på Johanna och Ljungsätter.

Johanna Prick Olsdotter var ju naturligtvis fattig men en sällsynt fin människa som också kunde säga ifrån. Hon tyckte om blommor och småungar och de tyckte om Johanna.

Johanna klagade aldrig. På somrarna plockade hon bär och sålde och sånt blir man inte rik på. På vintrarna hade hon sin stickning och dessutom gick hon någon gång som extra hjälp i hushållen här å där, men det gav ju inget mer än några kakor bröd och ett och annat fläskstycke. På Johannas tid var trafiken förbi Tallsättersbacken av ett helt annat format än i dag. Bilar var sällsynta men det var så mycket tätare med ox- och hästskjutsar.

Bland hästfordonen var det ett som kom varje vecka. Från en handelsman i Läppe, vilken hade filial vid Skogens gård. Denna filial fick det mesta av sitt sortiment från huvudaffären och däribland, det då som nu, livsviktiga kaffet. Vid en varu-transport råkade en kaffesäck gå sönder. En del kaffe rann ur och blev liggande i vägdammet

mitt för Ljungsätter. Det var ingen annan av de närboende som ville nedlåta sig till att ta vara på det som var uppblandat med lort och damm på allmän väg, utom Johanna. Med sin lugna vänliga värdighet plockade hon upp varenda böna, som hon sedan tvättade och torkade innan hon rostade dem. Den som har fattigdom till följeslagare får inte vara varken högfärdig eller dum, det är förresten samma sak, skriver Thor Zetterberg.

En gång berättade Johanna, att när hon gick från kyrkan, hade hon blåst i diket. Den dagen hade gamle prostens predikat över texten: "Jag haver vägt dig på en vågskål men befunnit dig vara alltför lätt"; alltför lättan stod det i den gamla översättningen. När Johanna berättade detta, sade hon alltid: "Då tänkte jag, att jag var nog alltför lättan." "Hon var en solskensmänniska, fast hon inte var så ren och fager i ansiktet. Men glad och god var hon. "Kära hjärtanes och kära söta", fick en heta, när en kom till henne", berättade någon.

1884 blev Johanna änka och 1913 flyttar Johanna Olsson till Fridhem, där hon avlider 1920. Det öde Ljungsätter köper en granne för 25 kronor och rev. En del av virket finns kanske ännu kvar i väggarna i det närbelägna Tallsätter.

Text: Arne Westberg

Personporträtt: Ola Malmkvist

Nära kyrkan i ett rött hus som heter Sorgenfri bor Ola Malmkvist. Det har han gjort sedan 1973 när han kom till socknen. Då var han 20 år och började sin anställning i Österåkers församling som kyrkvaktmästare, en av Sveriges yngsta enligt lokaltidningarna. Det som Ola hade tänkt skulle handla om något år blev ett helt yrkesliv och han blev kvar på jobbet till sin pensionering i oktober 2018.

När Ola började sitt arbete i Österåker handlade mycket om att göra saker för hand. Den allmänna begravningsseden var jordbegravning och gravarna grävdes med hacka och spade. Så småningom kom det mer utrustning som underlättade arbetet och den första maskin som inköptes till den nyanställda medarbetaren var en motordriven häcksax. Mycket av arbetet för en kyrkvaktmästare är att sköta kyrkogården. Ola har noterat att klimatet har förändrats under hans yrkesverksamma år. Höstarna är mildare och våren kommer tidigare. Tjälén går inte lika djupt på vintern som förr.

Med nästan ett halvt sekels erfarenhet har Ola sett mycket förändras i den kyrkliga seden. Till begravningarna på 1970-talet kom man mangrant från respektive by. Då var det inte heller ovanligt att det kom blommor med band i de amerikanska färgerna till begravningsgudstjänsten, ett vittnesbörd om att många från Österåker utvandrat till USA.

Ola tyckte om att det fanns en del äldre traditioner kvar i Österåker. Under den varma årstiden var det vanligt att anhöriga cyklade till kyrkogården på fredag eftermiddag för att se till och pryda släktgravnen med blommor. Men seden att sätta ljus på gravarna i Allhelgonatid fanns inte då, utan är något som vuxit fram under senare tid. En tidigare lokal variant i Österåker var att man vintertid prydde gravarna med en liten gran.

När det gäller dop och speciellt bröllop har antalet deltagare ökat. Det som tidigare var en angelägenhet främst för släkten är nu en högtid dit man också bjuder in många av sina vänner. Men den tidigare traditionen att själv med hjälp av släkten smycka kyrkan med friska björkar och blommor har nästan försvunnit. Förutom vårt Österåker vid Öljarén finns det som bekant en stor kommun nordost om Stockholm med samma namn. Det har ibland lett till lite dråpliga situationer. En ung man hade fått sommarjobb på kyrkogården, men han kom inte på avtalad tid. Ola ringde upp honom för att fråga var han höll hus. Han var i Åkersberga och där fanns det inget sommarjobb på kyrkogården för honom. Även om Ola gått i pension finns han fortfarande med i många olika sammanhang i byden. Han ställer alltid upp när det behövs ett handtag och är nu verksam i bland annat styrelsen för den ekonomiska föreningen som svarar för driften av skolhuset. 2015 fick han ta emot Österåkers kulturpris som tack för sina insatser i socknen.

Text och bild, Egil Boräng

Välkommen att fira gudstjänst med församlingen!

På grund av Corona är gudstjänsterna enbart digitala och finns på Facebook: [”Svenska kyrkan Västra Vingåker och Österåker”](#).

Varje söndag sänds gudstjänster från Västra Vingåkers eller Österåkers kyrka.

Österåkers kyrka är öppen varje dag kl. 09.00-15.00.
Personal finns i kyrkan varje söndag kl. 10.00-12.00.

I församlingshemmet rustas det inför att verksamhet ska kunna starta upp igen. Golvet i stora salen har slipats och lackats och tapetsering pågår förfullt.

Nytt år nya möjligheter

Nu har du möjligheten att bli medlem i Österåkersbygdens friskoleförening! För 100 kr insatta på PG 618-0194 är du med och stöttar friskolan med god pedagogik som drivs utan vinstsyfte mitt i vår levande landsbygd. Skriv ditt fullständiga namn som meddelande så att vi vet vem som vill bli medlem.

Läs mer om skolan på vår hemsida www.osterakersbygdensfriskola.se

Österåkers Hembygdsförenings Årsskrift 2020

Då vi missar möjligheten att distribuera/försälja Årsskriften vid marknadstillfällen finns den att införskaffa hos:

Göran Olsson 0709 390319
Bia, Säby

Peter Vogt 070 5412294
Matsa, Åttersta

Per Carlstedt 0151/30420
Ekbacka

Roland Andersson 070 6619829
Johanneslund

Björn Sköld 070 4566758
Storgården
Kalkbrottsvillorna

Kjell Lind 076 1022011

Nostalgimuseet

Med en förhoppning att gå stärkta ur denna tid av karantän.

- •
- **Sökes!** •
- •
- Mindre hus – stuga med eldningsmöjligheter önskas.
  - Berit Fagerberg och Jan-Anders
  - Nyberg, 076–369 54 92.
- •

Manusstopp 14 mars
Utgivare av Österåkersbladet är Österåkers sockenråd: Egil Boräng 070-643 93 55 egil.boraeng@gmail.com
Redaktion: Fredrika Hultgren, Eva Lidén och Elisabet Jonsson **E-post:** osterakersbladet@hotmail.com